

บทที่ 3

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยนี้เป็นการวิจัยเชิงบรรยาย เพื่อศึกษาองค์ประกอบสมรรถนะและรูปแบบการพัฒนาสมรรถนะทางการบริหารของผู้บริหารมหาวิทยาลัยระดับภาควิชา สาขาวิชาพยาบาลศาสตร์ ซึ่งใช้วิธีการวิจัยทั้งเชิงปริมาณและเชิงคุณภาพ โดยมีวิธีการดำเนินการวิจัยดังนี้

ขั้นตอนการดำเนินการวิจัย

กำหนดขั้นตอนในการวิจัยเป็น 3 ขั้นตอน ดังนี้

1. การพัฒนารอบแนวคิดสมรรถนะ โดยมีขั้นตอนดังนี้

1.1 ผู้วิจัยศึกษาแนวคิดทฤษฎี จากตำรา บทความ งานวิจัย และเอกสารต่างๆ ที่เกี่ยวข้องกับสมรรถนะ และการบริหารจัดการระดับภาควิชา ในการจัดการศึกษาระดับอุดมศึกษา และในสาขาวิชาพยาบาลศาสตร์ กำหนดเป็นกรอบแนวคิดสมรรถนะเบื้องต้นสำหรับเป็นแนวทางในการสร้างแบบสัมภาษณ์ถึง โครงสร้างเกี่ยวกับการบริหารงานระดับภาควิชา และสมรรถนะที่สำคัญและจำเป็นของผู้บริหารมหาวิทยาลัยระดับภาควิชา สาขาวิชาพยาบาลศาสตร์

1.2 ผู้วิจัยสัมภาษณ์ผู้ทรงคุณวุฒิด้านการศึกษาพยาบาล ได้แก่ ผู้บริหารการศึกษา พยาบาล และอาจารย์พยาบาลที่เคยดำรงตำแหน่งบริหารระดับภาควิชาหรือระดับคณะ โดยใช้แบบสัมภาษณ์ถึงโครงสร้างเกี่ยวกับการบริหารงานระดับภาควิชาและสมรรถนะที่สำคัญและจำเป็นของผู้บริหารมหาวิทยาลัยระดับภาควิชา สาขาวิชาพยาบาลศาสตร์ วิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพโดยการวิเคราะห์เนื้อหา จัดกลุ่มสาระคำหลักสมรรถนะทางการบริหารของผู้บริหารระดับภาควิชา

2. การศึกษาองค์ประกอบสมรรถนะทางการบริหารของผู้บริหารระดับภาควิชา โดยมีขั้นตอนการพัฒนาเครื่องมือดังนี้

2.1 นำกลุ่มคำหลักสมรรถนะทางการบริหารของผู้บริหารระดับภาควิชาที่ได้ในขั้นตอนที่ 2 มาสร้างเป็นแบบสอบถามสมรรถนะทางการบริหารของผู้บริหารระดับภาควิชา สาขาวิชาพยาบาลศาสตร์ ซึ่งเป็นแบบสอบถามประมาณค่า 5 ระดับ

2.2 ทดลองใช้เครื่องมือ/ปรับปรุงคุณภาพเครื่องมือ

2.3 เก็บรวบรวมข้อมูลเชิงปริมาณ โดยนำไปสอบถามความคิดเห็นผู้บริหารและอาจารย์พยาบาล

2.4 การวิเคราะห์ทางสถิติโดยการวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงสำรวจ (Exploratory Factor Analysis)

2.5 จัดกลุ่มและให้ชื่อองค์ประกอบสมรรถนะ

3. การสร้างรูปแบบการพัฒนสมรรถนะทางการบริหารของผู้บริหารระดับภาควิชา สาขาวิชาพยาบาลศาสตร์ มหาวิทยาลัยของรัฐ

3.1 สร้างแบบสัมภาษณ์กึ่งโครงสร้างเพื่อสัมภาษณ์ผู้ทรงคุณวุฒิที่เป็นผู้บริหารสถาบันการศึกษาพยาบาล เกี่ยวกับแนวทางในการพัฒนสมรรถนะตามองค์ประกอบสมรรถนะทางการบริหารของผู้บริหารระดับภาควิชา สาขาพยาบาลศาสตร์ มหาวิทยาลัยของรัฐ ทั้งในภาพรวมและแต่ละด้าน

3.2 สัมภาษณ์ผู้บริหารการศึกษาพยาบาลเกี่ยวกับแนวทางในการพัฒนสมรรถนะทางการบริหารของผู้บริหารระดับภาควิชา สาขาพยาบาลศาสตร์ มหาวิทยาลัยของรัฐ ทั้งในภาพรวมและแต่ละด้าน

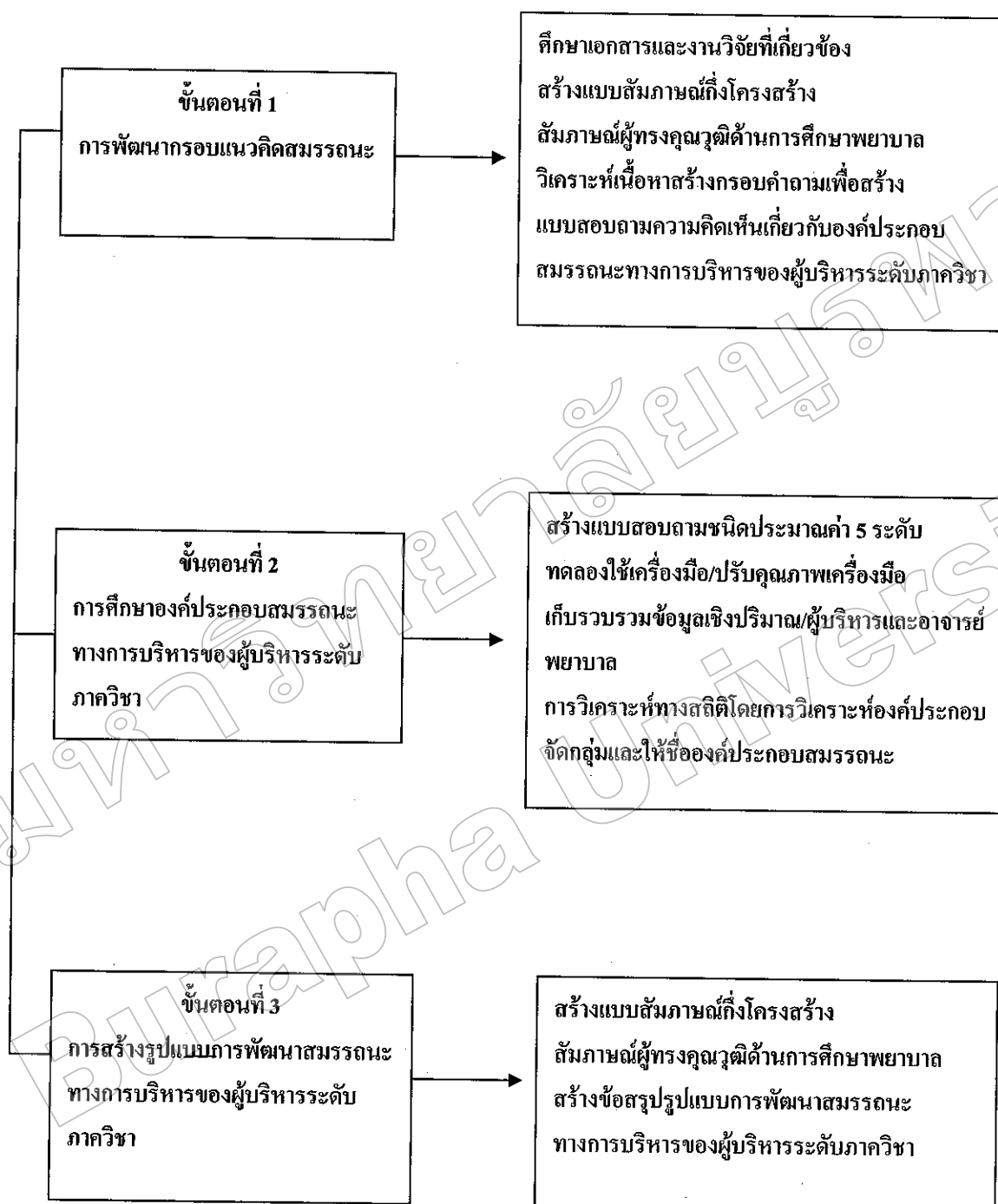
3.3 สร้างรูปแบบการพัฒนสมรรถนะทางการบริหารของผู้บริหารระดับภาควิชา สาขาวิชาพยาบาลศาสตร์ มหาวิทยาลัยของรัฐ โดยใช้แนวคิดการสังเคราะห์เชิงระบบและการวางแผนเชิงกลยุทธ์ สร้างเป็นข้อสรุปเชิงอุปนัยเป็นรูปแบบการพัฒนสมรรถนะทางการบริหารของผู้บริหารระดับภาควิชา สาขาวิชาพยาบาลศาสตร์ การสังเคราะห์ได้จากข้อมูลที่ได้จากการวิจัยดังนี้

3.3.1 ข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์ในตอนต้นที่ 1 เกี่ยวกับการเตรียมอาจารย์เข้าสู่ตำแหน่งผู้บริหารระดับภาควิชา ปัญหาและข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการบริหารงานระดับภาควิชา

3.3.2 ข้อมูลเชิงคุณภาพจากแบบสอบถามสมรรถนะทางการบริหารของผู้บริหารระดับภาควิชา สาขาวิชาพยาบาลศาสตร์ มหาวิทยาลัยของรัฐ ตอนที่ 3 เกี่ยวกับแนวทางการพัฒนสมรรถนะและปัจจัยส่งเสริมการพัฒนสมรรถนะทางการบริหารของผู้บริหารระดับภาควิชา

3.3.3 ข้อมูลจากการสัมภาษณ์ในตอนต้นที่ 3 เกี่ยวกับการพัฒนสมรรถนะทางการบริหารของผู้บริหารระดับภาควิชา สาขาวิชาพยาบาลศาสตร์

ขั้นตอนการดำเนินการวิจัยโดยสรุปสามารถสร้างเป็นแผนภาพได้ดังนี้

ภาพที่ 2 ขั้นตอนการดำเนินการวิจัย

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากร ได้แก่ อาจารย์พยาบาล ที่ปฏิบัติงานในสถาบันการศึกษาพยาบาล ในระหว่างปี การศึกษา 2546-2547 สังกัดมหาวิทยาลัยของรัฐจำนวน 10 แห่ง จำนวน 650 คน

กลุ่มตัวอย่าง จำแนกเป็น 3 กลุ่มดังนี้

กลุ่มที่ 1 ได้แก่ ผู้ให้ข้อมูลหลักซึ่งเป็นผู้ทรงคุณวุฒิที่เป็นผู้บริหารและอาจารย์พยาบาล ที่เลือกอย่างเจาะจงจำนวน 28 ท่านตามเกณฑ์ที่กำหนด คือ 1) เป็นผู้บริหารการศึกษาพยาบาลหรือ เคยดำรงตำแหน่ง 2) มีวุฒิปริญญาโทสาขาพยาบาลขึ้นไป 3) มีประสบการณ์การดำรงตำแหน่ง ผู้บริหารระดับภาควิชา หรือกลุ่มวิชา หรือระดับคณะ 4) มีประสบการณ์การทำงานอย่างน้อย 5 ปี (ดังรายนามในภาคผนวก ก หน้า 141) ผู้วิจัยพิจารณารายชื่อร่วมกับอาจารย์ที่ปรึกษาตามเกณฑ์ คุณสมบัติกำหนด แล้วเรียนเชิญด้วยตนเองอย่างไม่เป็นทางการก่อนเมื่อได้รับการตอบรับจึงขอ หนังสือจากบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยบูรพา เพื่อเรียนเชิญอย่างเป็นทางการต่อไป

กลุ่มที่ 2 ได้แก่ ผู้บริหารหรือผู้ที่เคยดำรงตำแหน่งผู้บริหารระดับภาควิชา รองหัวหน้า ภาควิชา และรองคณบดี และอาจารย์พยาบาลที่มีประสบการณ์ในการทำงานมาแล้ว 1 ปีขึ้นไป และ กำลังปฏิบัติงานจริงในสถาบันการศึกษาพยาบาลทั้ง 10 แห่ง ใช้วิธีการสุ่มอย่างง่ายจากบัญชีรายชื่อ สถาบันละประมาณร้อยละ 80 ได้จำนวนกลุ่มตัวอย่าง 520 คน ซึ่งเป็นจำนวนตัวอย่างที่เพียงพออยู่ ในระดับดีที่สุดที่จะใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูลด้วยวิธีวิเคราะห์ห่อหุ้มประกอบเชิงสำรวจ (Exploratory Factor Analysis) อย่างไรก็ตามในงานวิจัยนี้ต้องการจำนวนอย่างต่ำ 300 คน ซึ่งเป็นเกณฑ์กำหนด ขนาดกลุ่มตัวอย่างที่อยู่ในระดับดีมาก (Osborne & Costello, 2004, pp. 115-117) และสอดคล้อง กับเกณฑ์การกำหนดขนาดตัวอย่างต่ำสุดที่สามารถยอมรับได้คือประมาณ 3 เท่าของจำนวนตัวแปร (Munro, 2001, pp. 309-310) ซึ่งตัวแปรย่อยในแบบสอบถามสมรรถนะทางการบริหารของ ผู้บริหารระดับภาควิชา สาขาวิชาพยาบาลศาสตร์ มหาวิทยาลัยของรัฐ ที่ใช้การวิจัยนี้มีจำนวน 102 ตัวแปร และในงานวิจัยนี้ได้รับแบบสอบถามคืน จำนวน 300 ฉบับ (ตารางที่ 1)

ข้อมูลสถานภาพส่วนบุคคลของผู้บริหารและอาจารย์ที่เป็นตัวอย่างในการวิจัยนี้ มีจำนวนใกล้เคียงกัน กลุ่มที่มีจำนวนมากที่สุดอยู่ในกลุ่มช่วงอายุ 46-50 ปี รองลงมาเป็นช่วงอายุ 51-55 ปี และ 36-40 ปี คิดเป็นร้อยละ 24.6 17.7 และ 16.3 ตามลำดับ ส่วนใหญ่มีวุฒิการศึกษา ระดับปริญญาโท รองลงมาเป็นระดับปริญญาเอก คิดเป็นร้อยละ 67.3 และ 32.7 ตามลำดับ

ส่วนในด้านตำแหน่งทางวิชาการพบว่าเกือบครึ่งหนึ่งมีตำแหน่งอาจารย์ร้อยละ 47.7 รองลงมาเป็นผู้ช่วยศาสตราจารย์ ร้อยละ 34.3 และรองศาสตราจารย์ ร้อยละ 17.7

กลุ่มตัวอย่างไม่มีตำแหน่งบริหารร้อยละ 57.0 มีตำแหน่งบริหารร้อยละ 43.0 เป็นผู้บริหารระดับภาควิชาร้อยละ 40.3 ผู้บริหารอื่น ๆ ร้อยละ 31.8 ผู้บริหารระดับคณะ ร้อยละ 27.9 (รายละเอียดในภาคผนวก จ หน้า 163)

ตารางที่ 1 ขนาดของกลุ่มตัวอย่างและร้อยละของแบบสอบถามที่ได้รับคืนจำแนกตามสถาบัน

สถาบันการศึกษาพยาบาล	จำนวน อาจารย์ที่ ปฏิบัติงาน จริง (คน)	จำนวน อาจารย์ที่เป็น กลุ่มตัวอย่าง (คน)	จำนวนอาจารย์ ที่ตอบ แบบสอบถาม (คน)	ร้อยละของ แบบสอบถาม ที่ได้รับคืนของ แต่ละสถาบัน
1. มหาวิทยาลัยเชียงใหม่	144	115	71	67.7
2. มหาวิทยาลัยขอนแก่น	90	72	63	87.5
3. มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์	80	64	59	92.1
4. มหาวิทยาลัยมหิดล ศิริราชพยาบาล	158	126	25	19.8
5. มหาวิทยาลัยบูรพา	69	55	30	54.5
6. มหาวิทยาลัยมหาสารคาม	22	17	17	100.0
7. มหาวิทยาลัยนเรศวร	18	14	14	100.0
8. มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์	39	31	10	32.2
9. มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ	18	14	9	64.2
10. มหาวิทยาลัยวลัยลักษณ์	15	12	2	16.6
รวม	650	520	300	57.6

กลุ่มที่ 3 ได้แก่ ผู้บริหารการศึกษาพยาบาลที่เป็นผู้ทรงคุณวุฒิ ที่เลือกอย่างเจาะจงตามคุณสมบัติที่กำหนด คือ เป็นผู้ที่กำลังดำรงตำแหน่งผู้บริหารระดับคณะ หรือภาควิชาหรือสาขาวิชา หรือผู้ที่มีประสบการณ์การบริหารระดับคณะ เพื่อให้ความเห็นหรือให้ข้อมูลเกี่ยวกับการพัฒนาสมรรถนะทางการบริหารของผู้บริหารระดับภาควิชา กลุ่มตัวอย่างในกลุ่มนี้ส่วนหนึ่งเป็นบุคคลเดิมกับกลุ่มตัวอย่างที่เป็นผู้ให้ข้อมูลหลักในขั้นตอนที่ 1 จำนวนกลุ่มตัวอย่างขึ้นกับความเพียงพอของข้อมูลที่จะนำมาใช้ในการวิเคราะห์เนื้อหาโดยวิธีการวิเคราะห์เชิงอุปนัยและเงื่อนไขด้านเวลา

ในการเก็บรวบรวมข้อมูล และเนื่องจากมีข้อจำกัดในการเก็บรวบรวมข้อมูล จึงใช้กลุ่มตัวอย่างในขั้นตอนนี้จำนวน 17 ท่าน (ดังรายนามในภาคผนวก ข หน้า 145)

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยและการหาคุณภาพเครื่องมือมีดังนี้

1. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยในขั้นตอนที่ 1 ได้แก่ แบบสัมภาษณ์กึ่งโครงสร้างเกี่ยวกับการบริหารงานในภาควิชาและสมรรถนะที่สำคัญของผู้บริหารระดับภาควิชาที่ควรจะมี เพื่อใช้เป็นแนวทางในการสัมภาษณ์ผู้ทรงคุณวุฒิ (ภาคผนวก ค หน้า 146) โดยมีขั้นตอนในการพัฒนาดังนี้

1.1 ผู้วิจัยสร้างแนวคำถามแบบสัมภาษณ์กึ่งโครงสร้างจากกรอบแนวคิดการวิจัยเบื้องต้นเกี่ยวกับสมรรถนะทางการบริหารของผู้บริหารระดับภาควิชา สาขาวิชาพยาบาลศาสตร์ มหาวิทยาลัยของรัฐ 8 สมรรถนะ ได้แก่ 1) สมรรถนะด้านการบริหารจัดการ 2) สมรรถนะด้านภาวะผู้นำ 3) สมรรถนะด้านสัมพันธภาพ 4) สมรรถนะด้านการสื่อสาร 5) สมรรถนะด้านการบริหารวิชาการ 6) สมรรถนะด้านการบริหารทรัพยากร 7) สมรรถนะด้านการบริหารอาจารย์ 8) สมรรถนะด้านการพยาบาลและการพัฒนาวิชาชีพ

1.2 ผู้วิจัยนำแนวคำถามดังกล่าวไปทดลองสัมภาษณ์ และปรึกษาอาจารย์ที่ปรึกษาปรับปรุงให้เหมาะสม

2. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยในขั้นตอนที่ 2 ได้แก่ แบบสอบถามสมรรถนะทางการบริหารของผู้บริหารระดับภาควิชา สาขาวิชาพยาบาลศาสตร์ มหาวิทยาลัยของรัฐ โดยมีขั้นตอนในการพัฒนาดังนี้

2.1 ผู้วิจัยสัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลหลักที่เป็นผู้ทรงคุณวุฒิด้านการศึกษาพยาบาล 28 ท่าน ประกอบด้วยผู้บริหารที่ดำรงตำแหน่ง คณบดี 4 ท่าน รองคณบดี 6 ท่าน หัวหน้าภาควิชา/กลุ่มวิชา 14 ท่าน อดีตหัวหน้าภาควิชา/รองคณบดี 4 ท่าน โดยใช้แบบสัมภาษณ์กึ่งโครงสร้างเกี่ยวกับสมรรถนะทางการบริหารของผู้บริหารระดับภาควิชา ตามข้อ 1.1

2.2 ผู้วิจัยถอดเทปการสัมภาษณ์และวิเคราะห์ข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์ด้วยตนเองด้วยวิธีวิเคราะห์เนื้อหา โดยกำหนดรหัสและจัดกลุ่มคำหลักเพื่อจัดสาระบบคำที่เป็นสมรรถนะหลักของผู้บริหารระดับภาควิชาตามกรอบแนวคิดการวิจัยและการวิเคราะห์งาน (Task Analysis) ที่ภาควิชาหรือผู้บริหารระดับภาควิชาต้องรับผิดชอบ สามารถสรุปเป็นสาระสำคัญที่เกี่ยวข้องกับสมรรถนะทางการบริหารของผู้บริหารระดับภาควิชา 10 สาระ คือ 1) การบริหารจัดการ 2) การบริหารวิชาการ 3) การสอน 4) การบริหารงบประมาณ 5) การสื่อสาร 6) การพัฒนาอาจารย์ 7) การวิจัย 8) การบริการวิชาการ 9) การพัฒนาวิชาชีพการพยาบาล และ 10) ภาวะผู้นำ

2.3 ผู้วิจัยสร้างแบบสอบถามโดยนำสาระย่อในข้อ 2.2 สร้างเป็น แบบสอบถาม สมรรถนะทางการบริหารของผู้บริหารระดับภาควิชา สาขาวิชาพยาบาลศาสตร์ มหาวิทยาลัยของรัฐ

2.4 ผู้วิจัยนำแบบสอบถามที่สร้างขึ้นให้อาจารย์ที่ปรึกษาทั้ง 5 ท่านและผู้ทรงคุณวุฒิทางการศึกษาพยาบาลจำนวน 3 ท่าน (ดังรายนามในภาคผนวก ง หน้า 149) เพื่อพิจารณาความตรงเชิงเนื้อหาและความเหมาะสมของภาษา ผู้วิจัยได้ปรับปรุงข้อคำถามและข้อรายการตามคำแนะนำ เพื่อให้ข้อคำถามแต่ละข้อรายการมีความชัดเจนและมีเนื้อหาสำคัญเพียงประเด็นเดียว

2.5 ผู้วิจัยนำแบบสอบถามที่ปรับปรุงแล้วไปทดลองใช้กับผู้บริหารและอาจารย์พยาบาล สถาบันการศึกษาพยาบาลแห่งหนึ่ง จำนวน 20 ท่าน นำข้อมูลที่ได้มาคำนวณหาค่าความเชื่อมั่น (Reliability) โดยการหาค่าสัมประสิทธิ์แอลฟาของครอนบาค (Cronbach's Alpha Coefficient) ได้ค่าความเชื่อมั่นทั้งฉบับ เท่ากับ .98 และค่าความเชื่อมั่นรายด้าน มีค่าระหว่าง .80-.98 ซึ่งแสดงถึงความคงเส้นคงวาในการวัดหรือความสอดคล้องภายในของเครื่องมือชุดนี้มีความเชื่อถือได้สูง (บุญใจ ศรีสถิตย์นรากร, 2547, หน้า 232-236; ประคอง กรรณสูตร, 2542, หน้า 45-46; McMillan & Schumacher, 1997, pp. 242-245) ผู้วิจัยได้ปรับข้อคำถาม และข้อรายการสมรรถนะใหม่ ได้แบบสอบถาม 1 ชุด สร้างเป็นแบบสอบถาม 1 ชุด ประกอบด้วยรายละเอียด ดังนี้

ตอนที่ 1 ข้อมูลส่วนบุคคล เป็นคำถามเลือกตอบจำนวน 4 ข้อ

ตอนที่ 2 สมรรถนะทางการบริหารของผู้บริหารระดับภาควิชา ซึ่งเป็นแบบสอบถามประมาณค่า 5 ระดับ จำนวน 102 ข้อ

ตอนที่ 3 แนวทางในการพัฒนาสมรรถนะทางการบริหารของผู้บริหารระดับภาควิชา เป็นคำถามเลือกตอบและปลายเปิด จำนวน 8 ข้อ (ดังภาคผนวก จ หน้า 150)

2.6 ผู้วิจัยนำแบบสอบถามที่ได้ตามข้อ 2.5 ไปสอบถามความคิดเห็นกับผู้บริหารและอาจารย์พยาบาลที่เป็นกลุ่มตัวอย่าง ได้รับแบบสอบถามคืน 300 ฉบับ ผู้วิจัยวิเคราะห์ข้อมูลด้วยวิธีวิเคราะห์ห่อองค์ประกอบเชิงสำรวจ (Exploratory Factor Analysis) ได้องค์ประกอบสมรรถนะทั้งหมด 10 สมรรถนะ ผู้วิจัยพิจารณากำหนดชื่อองค์ประกอบให้มีความสอดคล้องกับตัวแปรย่อยในองค์ประกอบนั้น ได้ตัวแปรสมรรถนะย่อยจำนวน 69 ข้อ

3. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยในขั้นตอนที่ 3 ได้แก่ แบบสัมภาษณ์ถึงโครงสร้างเพื่อสอบถามความคิดเห็นของผู้ทรงคุณวุฒิเกี่ยวกับ แนวทางในการพัฒนาสมรรถนะแต่ละด้านและในภาพรวม ผู้วิจัยสร้างแบบสัมภาษณ์ถึงโครงสร้างเพื่อสัมภาษณ์ผู้ทรงคุณวุฒิเกี่ยวกับแนวทางในการพัฒนาสมรรถนะทางการบริหารของผู้บริหารระดับภาควิชา ตามองค์ประกอบที่ได้ในข้อ 2.6 เป็นแนวทางในการตั้งคำถามแต่ละด้านและในภาพรวม (ดังภาคผนวก ช หน้า 174)

การเก็บรวบรวมข้อมูล

1. การเก็บรวบรวมข้อมูลในขั้นตอนที่ 1

1.1 ผู้วิจัยประสานกับผู้ทรงคุณวุฒิด้านการศึกษาพยาบาล ได้แก่ ผู้บริหารการศึกษา พยาบาล และอาจารย์พยาบาลที่เคยดำรงตำแหน่งบริหารระดับภาควิชาหรือระดับคณะ เพื่อขอความอนุเคราะห์ให้เป็นผู้ให้ข้อมูลหลัก และขออนุญาตสัมภาษณ์เกี่ยวกับสมรรถนะทางการบริหารของผู้บริหารระดับภาควิชาและที่จำเป็นและสำคัญ

1.2 ขอหนังสือจากบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยบูรพาถึงคณบดีของแต่ละสถาบันการศึกษาพยาบาลที่เป็นกลุ่มตัวอย่างเพื่อขอความร่วมมือในการเก็บรวบรวมข้อมูล ผู้วิจัยส่งแนวคำถามให้ผู้ให้ข้อมูลหลักและนัดวันเวลาในการให้สัมภาษณ์

1.3 ผู้วิจัยสัมภาษณ์ด้วยตนเองตาม แนวทางในแบบสัมภาษณ์ถึงโครงสร้างเกี่ยวกับสมรรถนะทางการบริหารของผู้บริหารระดับภาควิชา ที่สถาบันการศึกษาที่ผู้ให้ข้อมูลปฏิบัติงาน และสัมภาษณ์ทางโทรศัพท์ บันทึกข้อมูลด้วยการบันทึกเทปโดยใช้เวลาในการสัมภาษณ์ตั้งแต่ 30 นาที ถึง 1 ชั่วโมง 30 นาที ซึ่งผู้วิจัยใช้วิธีสัมภาษณ์ด้วยตนเองที่สถาบันการศึกษาที่ผู้ให้ข้อมูลหลักปฏิบัติงานอยู่และสัมภาษณ์ทางโทรศัพท์ ระยะเวลาในการสัมภาษณ์ ตั้งแต่เดือน กรกฎาคม 2547 ถึง เดือนมีนาคม 2548

2. การเก็บรวบรวมข้อมูลในขั้นตอนที่ 2

ผู้วิจัยนำแบบสอบถามที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นไปเก็บรวบรวมข้อมูลกับผู้บริหารและอาจารย์ พยาบาล สถาบันการศึกษาพยาบาลของรัฐที่เลือกเป็นกลุ่มตัวอย่าง โดยประสานกับผู้ประสานการเก็บข้อมูลในแต่ละสถาบัน เพื่อแจกแบบสอบถาม ระหว่าง เดือน พฤษภาคม ถึง สิงหาคม 2548 และส่งแบบสอบถามคืนทางไปรษณีย์ ซึ่งผู้วิจัย กำหนดเวลาในการติดตามแบบสอบถามคืน ประมาณ 1 เดือน ได้แบบสอบถามคืนรวมทั้งสิ้น 300 ฉบับ

3. การเก็บรวบรวมข้อมูลในขั้นตอนที่ 3

3.1 ผู้วิจัยประสานกับผู้ทรงคุณวุฒิ เพื่อขอความร่วมมือในการให้ความเห็นเกี่ยวกับแนวทางในการพัฒนาสมรรถนะทางการบริหารของผู้บริหารระดับภาควิชา สาขาวิชาพยาบาลศาสตรมหาวิทยาลัยของรัฐ ที่ได้จากการวิเคราะห์องค์ประกอบ โดยแยกเป็นแนวทางการพัฒนาสมรรถนะในภาพรวมและแต่ละด้าน ผู้วิจัยส่งแนวคำถามให้ผู้ทรงคุณวุฒิแต่ละท่าน และขออนุญาตสัมภาษณ์ทางโทรศัพท์

3.2 ผู้วิจัยสัมภาษณ์ด้วยตนเอง โดยนัดวันเวลาเพื่อสัมภาษณ์ทางโทรศัพท์ตามแนวคำถาม บันทึกข้อมูลด้วยการบันทึกเทปและการจดบันทึก

การวิเคราะห์ข้อมูล

1. ข้อมูลในขั้นตอนที่ 1 ที่ได้จากการสัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลหลักใช้วิธีการวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis) ผู้วิจัยทำการวิเคราะห์ข้อมูลโดยการกำหนดรหัส แบ่งหมวดหมู่ข้อมูล จำแนกประเภทข้อมูล และ กำหนดสาระสำคัญของสมรรถนะทางการบริหารของผู้บริหารระดับภาควิชา โดยพิจารณาความสอดคล้องของกลุ่มข้อมูลเทียบกับแนวคิดทฤษฎีและกรอบแนวคิดการวิจัย

2. ข้อมูลในขั้นตอนที่ 2 ที่ได้จากการสอบถามความคิดเห็นของผู้บริหารและอาจารย์พยาบาล ตามแบบสอบถามที่ผู้วิจัยสร้างขึ้น วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้สถิติเบื้องต้นและวิธีวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงสำรวจ

2.1 ข้อมูลที่เป็นสถานภาพส่วนบุคคล ใช้สถิติเบื้องต้นหาค่าความถี่และร้อยละ

2.2 วิเคราะห์ข้อมูลแบบสอบถามด้วยวิธีวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงสำรวจ แบบวิธีองค์ประกอบหลัก หมุนแกนด้วยวิธีแวกซ์ เพื่อจัดหมวดหมู่ข้อมูลใหม่ โดยมีแนวทางในการวิเคราะห์ดังนี้ ได้

2.2.1 การจัดกลุ่มองค์ประกอบ พิจารณาจากกลุ่มองค์ประกอบที่มีค่าไอเกนมากกว่า 1 ขึ้นไป ซึ่งค่าไอเกนเป็นค่าความแปรปรวนรวมที่อธิบายขององค์ประกอบนั้น

2.2.2 การเลือกข้อย่อยเข้าเป็นตัวแปรย่อยแต่ละองค์ประกอบ ด้วยการพิจารณาค่าน้ำหนักองค์ประกอบ ซึ่งเป็นค่าที่แสดงถึงค่าความสัมพันธ์ของตัวแปรย่อยในองค์ประกอบที่อธิบายถึงความหมายหรือคุณลักษณะขององค์ประกอบนั้น ค่าน้ำหนักองค์ประกอบที่ถูกเลือกเข้าองค์ประกอบที่จุดตัดต่ำสุดคือ .30 และที่จุดตัดสูงสุดคือ .55 (Munro, 2000, pp. 313-314; Johnstone, 1981 อ้างถึงใน สุนทรวดี เรือรบพิเชฐ, 2539, หน้า 86; Osborne & Costello, 2004, pp. 115-117) ในงานวิจัยนี้กำหนดค่าน้ำหนักองค์ประกอบที่มีค่า .45 ขึ้นไปซึ่งผู้วิจัยมีความเห็นว่าเป็นจุดตัดที่เหมาะสมตามเกณฑ์ของจอห์นสโตน (Johnstone, 1981) ตามที่อ้างถึง เนื่องจากงานวิจัยฉบับนี้มีธรรมชาติของเนื้อหาเป็นการศึกษาเกี่ยวกับลักษณะการทำงานของอาจารย์ในสถาบันอุดมศึกษาเช่นเดียวกัน

2.2.3 การเลือกจำนวนข้อตัวแปรย่อยเพื่อพิจารณาเป็นองค์ประกอบ เลือกเฉพาะองค์ประกอบที่มีตัวแปรย่อยมากกว่า 4 ข้อขึ้นไปเพื่อให้มีเนื้อหาสาระที่เพียงพอต่อการอธิบายองค์ประกอบนั้น (อุทุมพร (ทองอุไทย) จามรمان, 2532; Munro, 2001; Osborne & Costello, 2004, pp. 115-117) โดยเลือกข้อที่มีค่าน้ำหนักองค์ประกอบ .45 ขึ้นไป ที่มีความหมายที่สามารถอธิบายคุณลักษณะขององค์ประกอบนั้นได้ด้วย

2.2.4 การกำหนดชื่อองค์ประกอบ ผู้วิจัยพิจารณากำหนดชื่อองค์ประกอบให้มีความสอดคล้องกับความหมาย หรือคุณลักษณะของตัวแปรย่อยในองค์ประกอบนั้นได้

องค์ประกอบสมรรถนะทั้งหมด 10 ด้าน เรียงตามค่าน้ำหนักองค์ประกอบจากมากไปน้อย ได้แก่
 1) สมรรถนะด้านภาวะผู้นำ 2) สมรรถนะด้านการพัฒนาอาจารย์ 3) สมรรถนะด้านการพัฒนา
 วิชาชีพ 4) สมรรถนะด้านการบริหารการวิจัยและบริการวิชาการ 5) สมรรถนะด้านการบริหาร
 การสอน 6) สมรรถนะด้านการบริหารงบประมาณ 7) สมรรถนะด้านการวางแผนกลยุทธ์
 8) สมรรถนะด้านการประเมินและพัฒนางาน 9) สมรรถนะด้านการสื่อสาร 10) สมรรถนะด้าน
 การพัฒนาวัฒนธรรมองค์กร

2.2.5 คำนวณค่าความเชื่อมั่น (Reliability) ใหม่ทั้งรายด้านและโดยรวม โดย
 การหาค่าสัมประสิทธิ์แอลฟาของครอนบาค (Cronbach's Alpha Coefficient) ได้ค่าความเชื่อมั่น
 ทั้งฉบับ เท่ากับ .97 และค่าความเชื่อมั่นของแต่ละองค์ประกอบ เท่ากับ .78- .95 รายละเอียดปรากฏ
 ในตารางที่ 2 หน้า 74

2.3 การวิเคราะห์ข้อมูลในขั้นตอนที่ 2 ซึ่งเป็นข้อมูลเชิงคุณภาพ ที่ได้จาก
 แบบสอบถามสมรรถนะทางการบริหารของผู้บริหารระดับภาควิชา สาขาวิชาพยาบาลศาสตร
 มหาวิทยาลัยของรัฐ ตอนที่ 3 เกี่ยวกับแนวทางการพัฒนาสมรรถนะทางการบริหารของผู้บริหาร
 ระดับภาควิชา ใช้การวิเคราะห์เนื้อหา การหาค่าความถี่และร้อยละ

3. การวิเคราะห์ข้อมูลในขั้นตอนที่ 3 ซึ่งเป็นข้อมูลเชิงคุณภาพจากการสัมภาษณ์
 ผู้บริหารการศึกษายาบาลเกี่ยวกับแนวทางในการพัฒนาสมรรถนะทางการบริหารของผู้บริหาร
 ระดับภาควิชา สาขาวิชาพยาบาลศาสตร มหาวิทยาลัยของรัฐ โดยใช้การวิเคราะห์เนื้อหา แบ่งเป็น
 2 ขั้นตอนคือ

3.1 การวิเคราะห์เนื้อหาที่ได้จากการสัมภาษณ์ วิเคราะห์โดยจัดหมวดหมู่ข้อมูลและ
 กำหนดกลุ่มคำหลัก 4 ประเด็น คือ 1) บริบทการบริหารงานภายในภาควิชา 2) ปัจจัยที่เอื้อต่อการ
 พัฒนา 3) ขั้นตอนการพัฒนาสมรรถนะ 4) วิธีการพัฒนาสมรรถนะ 5) ผลลัพธ์ของการพัฒนา

3.2 การสังเคราะห์รูปแบบการพัฒนาสมรรถนะทางการบริหารของผู้บริหารระดับ
 ภาควิชา ใช้วิธีการวิเคราะห์เชิงอุปนัย และการตีความ การจัดเป็นกลุ่มคำหลัก กลุ่มคำรอง และ
 กลุ่มคำเสริม และเชื่อมโยงความสัมพันธ์ของหมวดหมู่ข้อมูลให้เป็นแบบแผนความคิดหรือ มโน
 ทัศน์ เป็นการสังเคราะห์และการตีความหรือให้ความหมายอย่างสมเหตุสมผล (สุรางค์ จันทวานิช,
 2542, หน้า 106-121; McMillan & Schumacher, 1997, pp. 500-534) โดยใช้แนวคิดการสังเคราะห์
 เชิงระบบและการวางแผนเชิงกลยุทธ์เป็นกรอบแนวคิดในการสังเคราะห์ สร้างเป็นข้อสรุปเชิง
 อุปนัยเป็นรูปแบบการพัฒนาสมรรถนะทางการบริหารของผู้บริหารระดับภาควิชา สาขาวิชา
 พยาบาลศาสตร เป็นการสังเคราะห์ตีความและให้ความหมายแยกกลุ่มคำตามโครงสร้างทฤษฎี
 ระบบ คือ ปัจจัยนำเข้า ปัจจัยกระบวนการ และปัจจัยผลลัพธ์ โดยแต่ละปัจจัยประกอบด้วย

ประเด็นสำคัญที่สามารถกำหนดเป็นยุทธศาสตร์เพื่อให้แสดงถึงรูปแบบการพัฒนาที่มีการเปลี่ยนแปลงและดำเนินการอย่างต่อเนื่องตลอดเวลา (บุญทัน ดอกไธสง, 2541, หน้า 152-156; ประชุม รอดประเสริฐ, 2539, หน้า 70-71; Bertalanffy, 1968) การสังเคราะห์รูปแบบการพัฒนาสมรรถนะทางการบริหารของผู้บริหารระดับภาควิชา สังเคราะห์จากข้อมูลเคราะห์จากข้อมูลต่อไปนี้

3.2.1 ข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์ในตอนที่ 1 เกี่ยวกับการเตรียมอาจารย์เข้าสู่ตำแหน่งผู้บริหารระดับภาควิชา ปัญหาและข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการบริหารงานระดับภาควิชา

3.2.2 ข้อมูลเชิงคุณภาพที่ได้ในขั้นตอนที่ 2 จากแบบสอบถามสมรรถนะทางการบริหารของผู้บริหารระดับภาควิชา สาขาวิชาพยาบาลศาสตร์ มหาวิทยาลัยของรัฐ ตอนที่ 3 แนวทางการพัฒนาสมรรถนะทางการบริหารของผู้บริหารระดับภาควิชา

3.2.3 ข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์ในตอนที่ 3 เกี่ยวกับการพัฒนาสมรรถนะทางการบริหารของผู้บริหารระดับภาควิชา สาขาวิชาพยาบาลศาสตร์ มหาวิทยาลัยของรัฐ

สถิติใช้ในการวิจัย

1. การหาค่าความเชื่อมั่น ใช้วิธีการหาค่าสัมประสิทธิ์แอลฟาของครอนบาค (Cronbach's Alpha Coefficient)

2. การวิเคราะห์ข้อมูลที่ได้จากการศึกษาในภาคสนาม ใช้วิธีวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงสำรวจ (Exploratory Factor Analysis)